

ИЗЛАЗИ НЕДЈЕЉОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКИ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф. и по год 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕРМОНИ и АМЕРИЦИ: на год по 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т З А П О Л И Т И К У И К Њ И Ж Е В Н О С Т .

Преплата плаћа се у плаћеним писмима по средњо административни «Глас Црногораца» на Цетиње, а може се и картом уштомом на пошту у Ботор. Донос писма се уредити. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од реда 5 новчића. За веће и на дуже вријеме мање.

1. МЕГРАМИ „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

Париз, 28 фебруара. — Министарски савет одлучио је тражити овлашћење у парламента, да узмогне суду предати сенатора Наке, посланике: Лагер, Туркет, Лесан. Говори се да ће и Булање под ишлеђење.

Будимпешта, 28 фебр. — Владиц лист „Nemzet“ изјављује да је измишљен глас о припреми ради окупације Србије, јер да Аустро-Угарска нема никакву разлога свртати с пута политике, која се оснива на поштовању права балканских народа. Садашњи добри билези из Србије јамче да ће остати непомјерени данашњи одношаји између аустро угарске монархије и Србије.

Биоград, 28 фебр. — Помилван је некадашњи вођ радикала, Пашинћ. Разаслата је окружница министра спољних свијем представницима Србије у иностранству. У окружници се највише јавља о промјени на престоју, за тиме: да нова влада наумља прије свега дати пове потребите законе, помоћу којих би нови устав стао на снагу, и уредити финансије. Што се тиче изванске политике, окружница тврди да је влада сагласна са програмом регенства, на име: главна ће јој циљ бити развијање пријатељских одношаја између Србије и свијех великих држава и свијех осталих држава.

Букурешт, 28 фебр. — Наснова закона приказана сабору измјењује штатуте пародне банке, јер уноси еталоне у злату.

Беч, 28 феб. — Прашки лист „Политик“ каже да није истинито тврђење: да већина чешкога народа не пристаје уз изванску политику Капонија.

Биоград, 28 феб. — Државни савјетник Алимпије Васиљевић отишао је у Јалту, да преда Наталији писмо регенства, у коме јој јавља ступање на пријесто Александра I. — Није истинит проречени глас да ће се војска смањити.

Берлин, 28 феб. — Октобра мјесеца цар ће отићи у Атини, да присуствује вјенчању своје сестре. Одатле ће у Цариград, да посјети Султана.

Берлин, 1 марта. — „Крајцајтунг“ дознаје са поуздане стране да ће цар руски стићи крајем јунија у Копенхаген, па да ће врати посјету цару Вилелму. Није још одређено мјесто, где ће се царски састати. Прије састанка, Вилелм ће ићи у Лондон.

Биоград, 1 марта. — Друге недеље иза ове, Милан ће кренути пут Будимпеште, да се опрости с Бесарем. У Бечу ће се задржати мало времена. Даљи програм његова путовања, као да није још коначно утврђен. — Увјеравају да краљина не мисли вратити се у Биоград.

Париз, 1 марта. — Одбор ће предложити овлашћење против Лагер, Лесан, Турке.

Сриједац, 1 марта. — Данић је предао Странском Групићеву окружницу, у којој је речено да ће се поставити добри одношаји између двију сусједних држава.

Беч, 1 марта. — „Фремденблат“ јавља: да је окружница српског министра спољних, којом се приопћује долазак на владу новог кабинета, предата аустр. влади у подне и садржи додатка,

у коме се каже: „Нова влада цијенити ће се особито сретном да уздржи пријатељске и добродружне везе са Аустро-Угарском, као и стечену љубав њезина владалаца.“

Париз, 2 марта. — Умро је Жор, министар поморства. — При преметачи чланова патриотске лиге доказало се да ред мобилизације лиге, бјеше прави план опште побуне.

Биоград, 2 марта. — Гласови неких бечких новина о тобожњој смрти краља Милана, са свим су измишљени. Милан је најбољег здравља.

Беч, 2 марта. — Компетентни кругови изјављују: да је глас о војним припремама Аустро-Угарске на граници Србије, потпуно измишљен, без икакве основице.

Биоград, 2 марта. — Министар унутрашњих послова наредио је да буде слободнија цензура странијех новина, које улазе у краљевину. — Милан наумља посјетити дворец западне Јевропе и сresti се са сином у Паризу, у доба изложбе. Говори се да наумља писати мемоаре о догађајима потоњих шест мјесеца свога краљевања. — Упљед пријатељских изјава од стране Бугарске, влада српска наумља поново започети преговоре о трговачком уговору са Бугарском.

Париз, 2 марта. — Након бурне сједнице сенат је гласовао (213 за, 58 против) да се Наке, као члан патриотске лиге, преда суду. Такође скупштина је гласовала (333 за, 227 против), да се, ради истог узрока, подвргну суду посланици: Лагер, Лесан, Турке.

Беч, 4 марта. — „Фремденблат“ пориче проречени глас да ће позван бити из Биограда аустројски министар резидент Хендлмилер.

Будимпешта, 4 марта. — Искривајака на годишњи свечаним догађаја 1848-ме, прођоше без неприлике.

Беч, 4 марта. — Инглеска секадра стигла је у Тангер.

Талијанска министарска криза траје овај пут дуже времена. Док је Криспи на кормилу, неможе се дашто очекивати, да ће се вапска политика Италије промијенити. Али тим нијесу уклоњени узроци садање компликације на ће они остати и под промијењеним министарством. Краљевина Италија била је већ, кад је постигла своју самосталност, близу својој финансијалној препасти, али се је дошледином штедљивости и патристичким жртвама снасила. У размјерно доста кратко вријеме настало је мањка од којих седам стотина милиона марака, а посље некога времена расцопала је Италија и знатним вишком, те је влада могла уредити повчане вриједности. Талијанске финансије могло су се консолидирати, да се је остало на путу опрезна и умјерена напредка. Али талијански државници упустили.

Колонијална политика, трошкови за војску и бродовље, први су узрок садање кризе. Уз то је прије двије године на силно захтијевање јавнога мишљења уклицута милиарина, а тим су се државни доходи умањили за деветдесет милиона лира. Какова је невоља и биједи међутим завладала у народности, доказују довољно пошледи изгреди. Будући да је парламент одбио повишење пореза, како је министарство предложило, па изабрао одбор од двадесет и седам лица, који је имао пропати путова и средства, којом би се уштедом дала усвојити равнотежа у народном господарству, увидио је министар-председник, да би се таквим начином по еве уништио углед кабинета, те је предао оставку. Ако нови министри и промијене финансијалну основу пријашњих министара, неће ипак моћи уклопити дилему међу захтјевима коморе и фактичним финансијалним поло-

жем. У парламенту се одлучио противе вјеру интересе порезовника, а томе ипак под изјави, пошто су дозвољени датци за појачање обранбене силе, која се тобож мора успоредити са обранбеном силом Немачке и Аустро-Угарске, да Италија буде равноправан члан тројног савеза. Бид оваквих околности тешко је Криспију и његовим пријатељима наћи излаза. За то већ говорило и о распусти коморе; и тим би се средством послужило Криспијем у крајњем случају.

„Тајмс“ био је подигао тужбу на Париса, вођу прекидних заступника у парламенту. „Тајмс“ је тврдио да је Париса изнударио Ирце на аличинства, која су етада главне високим изнеленијих чиновника и изнеленијих господара у Ирској. Лист је изишо на јавност писма преког вође, као доказ његове кривике. На овај начин мислио је „Тајмс“ сатрти Париса и узбави у Инглеској странку паклау прекој стари, коју је Гаскетов повео.

Париса је заједнао писма и дошло је до кривичне расправе. Од мјесец дана ратозала се расправа и на чието није прита излазило, док на ред није дошао сведок, неки Цинго, који је она писма предао и продао лондонском листу. На писму сведок се ухватио у лажи и било је доказано, да писма нијесу истинита, него потворена. Цинго побјегао је у Париз, па у Мадрид, где се убио.

Тако је синула истина и освијетљен образ преког вођи, а пала је срамота на иштенки лист, која ударила по образу исту иштенку владу. „Тајмс“ се брани: жали што је иштакао она тобож Парисова писма: признаје истинитост Парисове заклетве, своје признање и на друге преке људе, које је хтио опрнити; каже, да га је Цинго преварио. Ако је за Цингом стала иштенка завјера, ми смо жртва исте, изјављује лондонски лист. Неки други листови бране опет владу и кажу, да на владу не може насти иштенка одговорност, што је неки варалица завео и преварио лондонски лист.

„Correspondance de l'Est“ од 9 марта по и. доноси овај допис из Монастира: Р. Бонев, бугарски официр, прерушен у арбанаско рухо, има неколико подјела пролазио је кроза села горње Арбаније, те је наговарао народ да се дине на оружје против царске владе. Он је обрнуо свакоме човјеку, који би устао с оружјем у руци поклон у новцу и редовну плаћу, докле год би буна трајала у земљи.

Кад је Бонев стигао међу Малисоре, они га ухватили и предадоше турским властима у Дибри.

Два Арбанаса мухамеданца, који га праћаху затворени су у исто вријеме кад и он. Један од тих бјеше се упознао са Боневом у Сриједцу. Он је признао пред негражним сулцем да је примио од Бонева 200 лира туркијех, а за то да га проводи кроз Арбанију.

Два Бугарина из Лазаропоља бјеху текоћер затворени.

У овоме часу Бонев и његови ортаци затворени су у касарну паше вароши.

При Боневу нашла се артија у бугарском и руском језику, једна бугарска декорација и новца.

Војени суд у Дибри бјеше их осудио на десет година тавнице, али ће им још једном судити војни суд у Монастру.

У Паризу говори се о великим промјенама у чиновничком особљу, које ће предузети министар унутрашњих послова, Констан. Како „Сјекс“ јавља, скинуће се равнатељи јавне сигурности у министарству унутрашњих послова, Грајон, а полицијског префекта Лоз-а, који има добити друго мјесто, замијениће познати публициста. Ради се на пошлетку о том, да се отпусти до двадесет префекта. Ми-хо, главни гувернер у Тонкину, има такоћер добити новог напшледица. Тирар примавући више особље својих чиновника, очистиоа је, да ће влада питити чиновнике, који вјерно врше своју дужност, али да ће строго казнити сваки преступак. Што се тиче управе колонија, не зна се још ништа извјесно.

На Санкету лондонске трговачке коморе наглашено је Селнебери, да је пузико појачати обранбену силу Велике Британије.

„Наша највећа дужност јест, рече намећу остало, да прибавимо грађино за заштиту сјајне трговине, коју је створио одважност народа. Сада има опасности, које у прво вријеме није било. Моћ иностраних народа може се, када би на несрећу настало какво непријатељство, концентирати с безиримјерном брзином на једној јединој точки, а сва приправљена војна сила којага народа може бити наперена против домаћим интересима и домаћему благостању.“ За то да је влади најозбиљнија дужност предложити земљи, како да се осигура трговина и индустрија.

Обавије коморе шведскога парламента одбиле су у сугласју с предлогом државнога одбора владин предлог о преустројству кољаништва. У Норвешкој појавио се опет пријенор међу министарством и етортингом. На питање заступника Бернера у Стотингу, да ли министарство мисли, да ужива још код већине етортинга повјерење, којег парламентарној влади треба, одговорио је министар-председник Свердруп, да ните се земљу по мишљењу министарства забрањује унутити се у одговарање на ту интерпелацију. На то је заступник Бернер предложио, нека етортинг позове министарство, да препоручи краљу, да управу земље повјери другим рукама. Бернер је члан левнице.

У сједишним државама наступило је 4. о. м. нови предједник, генерал и одвјетник Вејамиан Херисон, с новим кабинетом службу, а једино се је састао нови конгрес, петдесет и први. У новом конгресу изабрана је заступничка кућа потпуно, сенат у трећини на ново. Тим су се знатно промијенили досадашњи страначки одношаји у обавије куће конгреса и то у прилог републиканској странци, којој припада и ново именовање предједника, дочим је био његов предјасник изабраник демократичке странке. Промјена у предједничтву значи и промјену у господству странке, које се израује у промјени особља у савезним уредима, као и у промјени унутрашње и спољне политике. Политика новог предједника објављена је деф мјесеца јуна прошле године код републиканске народне конвенције у Чикагу. У посланици која није друго него опис програма странке, установљеног у Чикагу, наглашује се међу осталим, да ће се провести и раширити тако звана монредоктрина, т. ј. ограничити улив јевропски власти на државне и политичке одношаје у Америци. С овог етаповишта ранила се је до дуне у битности унутрашња и спољна политика демократичке странке, али републиканска странка иде у том погледу даље, него демократика. А ту политику нагласити ће свакако општрије нови државни тајник или министар спољних послова Блене, који је изradio споменути програм.

Велики везир издао је наредбу на маћедонскога валију, у којој му налаже, да у будуће неда никоме више дозвољу за устројавање народних школа или намјештање учитеља на учевним заводима, који сада опстоје, пошто је право устројавати школе и намјештати учитеље искључиво суверено право султана. Овој је наредби главна сврха, да се на пут стане спољној пропаганди, која је развијала своје дјеловање понавине под изликотом наставе.

„Ag. St.“ јавља из Асаба, да је по пошледици вијестица из Шоје, где се налазе Антониј и његови другови, неизбјегави рат међу краљем Менеликом и Негусом. До сада разбили су се сви покуси свештенства, да се постигне измирење. Ако се ова вијест потврди, могло би то бити Талијанима од велике користи. Менелик је, колико се знаде, Талијанима наклони и њихов савезник, којег су подупирали оружјем и муницијом. Када би Менелик у рату побједио, било би то Талијанима у прилог, у противном би случају тражио помоћ код Талијана, које они не би сигурно каздава да.

„Браник“ пише:

У угарском сабору и опет се објављују бурне сцене као оно што је било приликом генералне и специјалне дебате §. 14. Опозиција не поштута. У сједници од прошле суботе проф Чики одговарајући

poslaniku Kišu na njegov napadaj na njemački jezik u gimnazijskima, izjavio je, da to nije ništa novo da se u sedmim i osmom razredu gimnazije traži, da se njemački jezik, na njemačkom jeziku i predaže. Opozicija je bila razjarena na ovaj govor i osim što su sa podsmjehom ministru Čakuju vikali „Nosi“, poslanik Tali je udario posivacima u sto svoj viciući: „Nama ne treba njemački jezik!“ a za njim su vikali i ostali mu partizani. Vika i larja je nastavljena i za vrijeme govora Julija Horvata, koji je govorio za § 25. Opozicija, koja mu je vikala „živno“ prije nekoliko dana, kada je ono govorilo protiv § 14., sada je tako larjala i derala se, da je Horvatu teško bilo govoriti. Horvat je u svoje govoru i opoziciji čitao lekciju, navodeći, da njen postupak može dovesti ne samo do ministarske nego i do parlamentarne krize. Larja je takva bila, da je predsjednik Peci morao izjaviti, da će prema poslaniku Čataru, koji je u rukama i nogama lupao upotrebiti § 204. kućevnog reda, a taj § proisječe najstrožije parlamentarne kazne kao što je isključenje iz sjednice upućivanje pred inunitetски одбор и т.д. Takim načinom je morao predsjednik да умирује посланике. Horvatu je desnica бурно одобравала.

Послије Хорвата је Полоњи хтио да говори у личној ствари, по одмах при почетку му не даде владина странка да говори и председник је напослетку одлучио, да се гласа, да ли да Полоњи говори или не. Пошто се гласало, Печи изјави: „Пошто већина није довољно импозантна, која неће да слупа Полоњија, то оо њему даје ријеч.“ На ову изјаву председничкову опозиција је из све снаге викала: „Живео Печи!“¹⁴ На то Полоњи устао, те зачавлив се председнику на његовој непристрасности, изјави, да он од добијене дозволе, неће даље употребу да чини, јер њему је доста, што је због тога већина незадовољна.

Страсти су биле, као што се види распаљене, kad је око 1 сата устао Аноњи да говори и говорио је до 1/3. Он је у свом говору рекао, да су пред Богом и људима за све прошле и будуће догађаје искључиво автори обраћеног закона криви. Послије сједнице ове посланици опозиције хтјели су да свечано огризе до стана председника Печија, али на његову молбу та је демонстрација изостала, и само су ђаци Печија отпријегли до стана му уз клицање: „Живио!“ И то је било све због тога, што је дао био ријеч Полоњију.

У субуу у вече је била конференција грађана опозиционара у Будимпешти, и ту се покренула мисао, да се једног дана ове недеље приреди бакљада у част опозиционалним посланицима.

У пруском сабору дошло је у распријаву прорачуна богоштовја, код наслова „Свеучилишта“ до занимиве препирке међу заступником грофом Канијем и министром богоштовја Геслером. Први је говорио против повишењим издатича за свеучилишта, јер се тим пренећ умножава број изображених, који су права социјална погубељ. По његову миљењу не би такођер било корисно, кад би свако свеучилиште имало потпуно све институте и збирке. Боље је, рече, да је на овом свеучилишту заступана једна, а на другом друга специјална знаност; јер су онда ђаци овим начином принуђени, да не полазе само

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“.

„ЧОВЈЕК ЈЕ ТВРЂИ ОД КАМЕНА“.

(Цртыца из природних наука.)

Не мислим на тврда човјека, што се његова срца тиче; не разбирам за тврдице, сребролунице; не питам за људе тврде главе — мислим, разбирам и хоћу да кажем, како је људско и у опште животињско тијело јако, тврдо, и како је кадро много терета на себи понијети.

Рекао би човјек, да људи идући ули-
цом не носе ништа на свом врату, ако им
није какав терет на леђа натоварен, али
сваки човјек, био богат или сиромаш, био
јак или слаб, био велик или мали, био на
пошлестку мушко или женско, носи велик
терет на себи; сваки то прти баш грдан
терет, а и не зна готово, да носи.

Посе људи терет на себи и у пољу
и у соби и на бријегу и у дому и —
свугдје, на сваком мјесту, и у свако доба.
Носила су га, носе га и носће га ва вје-
ки векова.

Људи знају, да носе терет, кад им се натовари што на леђа или, кад узму што у руке, а скоро нико или бар ријетко погод и помишља, да је сам Бог натоварио на нас толико вила, да се чудити морамо, кад нам когод то напомене.

Над нама је много ваздуха и тај ваздух, ма да је како риједак, притискује нас и ми одолијевамо томе притиску и надвлађујемо га а и не осјећамо.

Данас поуздано знамо, да ваздух притискује и да тај притисак имамо ми да издржимо. Јон Аристотел, а касније Ђеџа и

једну већ више високих школа. Министар богонтовља, Геслер, добијао је одлучно ове напоре доказујући, да свеучилишта у Немачкој пијесу само образовањима већ у првом реду средиште знапствених истраживања и знапственога живота, а овим захтевом да нијесу до сада сва свеучилишта задовољна. У неке струке да је свакако настало предалеко специјализирање, а с овом чињеницом да се мора рачунати. Даље је министар богонтовља нагласио, да повишење издатака за свеучилишта не потијече ниопшто из каквих особних симпатија већ из фактичних потреба.

Прашки „Народни Лист“ пратићује разговор једнога свог дописника са познатим бугарским емигрантом Драганом Цанковим. Како је познато, Цанков је не давно био у аудијенцији код рускога цара Александра, који му је, како је том дописнику приповиједио, изјавио слиједеће: Русија не може силом захватити у развнат бугарских послова. Русија ће изнечекивати када бугарски пријесто не буде више не законито попуњен. Затим је Цанков говорио о ситуацији принца Кобурга, у ситуацију означен прекарном и уздржано, принц се је сасвим завадио са Стамбулом, а по трили његова пурака министра рата Муткурова. Принц ће, како мисли Цанков, сам увидјети, да се у својој позицији не може уздржати, те својевољно Бугарску оставити, а и оставка краља Милана мора његов пад ускорити. Цанкова примјо је у Бечу руски посланик кнез Лобанов.

У Порт Саид присијели су 2 о. м. два француска брода с мисијом Ашинова укупно са 147 особа, међу којима је 70 свештеника, калуђера, радника, госпођа и дјецe; остали су пријашњи часници и козаци. Руска влада послала је онамо корвету „Сабиака“, на коју су се укрцали. Код бомбардовања убијено је пет особа, а четири су рањене; међу њима има понајвише жена и дјецe. Урођеници убили су једну жену мисије.

Прије неког времена провијеле су се
вијести, да ће њемачки државни канцелар,
кнез Бисмарк, одетунити. Берлински допше-
ници „Pol. Corr.“ ујерава, да се у поло-
жају кнеза Бисмарка ништа није промије-
нило. Његова душевна свијеској уз цијело
поуздање, које ужива код цара Вилхелма II.,
потпуно оправдавају наду, да се у том
положају аће за дуже времена ништа про-
мијенити. Неима разлога, вели „Pol. Corr.“
мислити, да се ради о каквим новим са-
везима.

О нашем имовинском Законику.

„Journal de St. Pétersbourg“ од 21-ог фебруара, под насловом „Црпа Гора“ доноси ову биљешку:

„У сједници од 9. феб. правничког друштва у Берлину, након једне конференције Дра. Фухса о пројекту грађанског законика њемачког, један члан магистратуре пре пристојалице њемачке, г. др. Дикел (Dickel), изложио је веома занимљиве нове црногорски Законик. Надамо се за потребно евиде донијети његову образложењу анализу, по извјештајима које налазимо у њем. листовима о поменутој сједници.

други људи, мислили су, да ваздух има притиска, али до стварнога доказа о његовој тежини се лако дошло. Протекло је много времена, док је Галилеји доказао, да ваздух притискује; прошло је много година, док није галилејев ученик а доцније пријатељ Торичелли ово опитима и потврдио.

Истина је, пили су људи прије тога воде на цијев, пили су али се нијесу ни сјећали а ни сјетити се нијесу могли, да у том велику ролу игра притисак ваздушина. Шмрк за извлачење воде из бунара био је већ познат, али онет није познато било, да ваздушни притисак тјера воду у цијев и да се она баш за то пењати мора. Људима онога доба, доста је било, што су овај, донета загонетан појав приписивали некој чудној природи, некој чудној вољи саме природе. Првагог узрока нијесу знали, него су казали, кад се шмрком шмрка ваздух гдјегд, мора на његово мјесто доћи ма што друго, јер у природи не може бити нигдје никакве празнине; сама природа боји се празних мјеста, те их испуњаје сама од себе: шмрком извучемо ваздух а на његово мјесто, не часећи часа, пури вода, природ је тјера, да не би било празнине. То је онај средњовјековни „horror vacui“

Но баш тај средњи вијек родио је и Галилеја и Торичелија, који „страх од празнине“ на кратко изагнаше у неповрат. Када је тоскански велики војвода године 1640 хтео у своје замку да направи водоскакавицу, те доведе тога ради људе баш од заната из саме Фиоренције, нађоше сви, да не могу на ширк-уесач по дивљи воду више од 32 стопе (нешто преко 10 метара). Нађоше се дакле у запару те

Ирина Гора — рекао је г. Дикел — није имала до сада него мали број писаних закона. Обичај сами бјеше једини извор права грађанског.

Ради параде „Имовинског Законика“, који је стао на снагу 1-ви јулија 1888, И. В. руски Цар, на парично тражење Кијаза Николе, назначио је једног ученог стручњака, који је имао сва својства потребита да добро одговори тој задаци. Тај човек бјеше дјелствитељни државни савјетник, Др. В. Богинић, професор при факултету одеском.

Др. В. Вогишић, родом Далматинац, свршио је правничке и филозофске науке у Бечу, Минхену, Берлину и Паризу, те ступивши најпрвије у државну службу у својој отаџбини, штампао је неколика дјела од велике приједности о обичајном праву јужних славена међу којима особито се истиче једна богата збирка правничких обичаја јужних словена, која је издана у свијету 1874. Полазећи од истог начела као и Јаков Грим, г. Вогишић је у својој стручности отворио нове путове. Он је нарочито изнио велике погрешке, које владаоц у законима ј. Словена. Његов је задатак био веома тежак. Повјерени му законик бјеше намијењен једном народу, који не бјеше привикнут писаном праву, судијама без стручне спреме, држави, која се налазила у сасвим напредним приликама. Језик, којим је требало писати Законик, на име српски, далеко је од тога да утврди техничке називе за јуриспруденцију. Г. Вогишић морао је дакле свом снагом прегнути да кодифицира као што треба обичајно право земаљско, а особито да избјегне дуализам између научног права и народног права (Juristenrecht und Volksrecht), дуализам који влада готово у свијем државама, гдје је култура од старине.

Ваш е тога г. Вогишић принуђен је био да прихвати систему кодификације, коју Данц, 1861. називаше „инкорпорацијом“. У осталом Данц држаше да се инкорпорација не може остварити, а г. Вогишић дјелом доказа да то остварење није било немогуће.

Да би проучио из ближе јуридикке
 форме особите Црној Гори, законодавац
 је већ с почетке провео читаву годину
 у тој земљи. (Доцније је г. В. био у
 Црној Гори више пута, и сваком је про-
 вео више од по године. Прим. уреди.
 „Journal de St. P.“)

Да би резултат својих истраживања утврдио, г. Богинић је питао више стручних студија, између којих напоменућемо оне о техничким празинама у законодавству, о јурјичкој организацији задруге у Срби и Хрватска, најпосле је кратак преглед начела и методе, којих се држао у своме раду.

Црногорски Законик садржи само „имовинско право“ Породично право искључено је, (али ехтерна која се дотичу имовинског права ту су инкорпорирана), а то је тога што породично право, и по мишљењу неких немачких правника на гласу, а особито г. проф. Сома (Sohn), — нема карактера грађанскога права. (У Русији покојни Кавелин био је истога мишљења. Прям. уредн. „Journal de St. P.“). Једино имовинско право има тај карактер. Право напшества било је такођер искључено, јер законодавац црногорски је увјерен — а то увјерење дијели са неколико чувених немачких правника, особито са г. проф. Врунером — да је право напшества главни дио породичнога права. У осталом породичко право морало је бити искључе-

навише и војводи а овај се обрати Гали-
сеју писмом, у коме га пита, зашто неће
вода да се пење више од 10 метара? Га-
лисеји је одмах помислио, да је томе раз-
лога у притиску ваздушном. Он је то и
изрекао, а Торичели и доказао тиме, што
стуб воде од 10 метара висине одржи при-
ближан ваздуха и отуда неће вода у цијеви
да се пење навише. Извлачи ли се пак
шмрком и даје, над водом остаје празан
простор; природа дакле, хоће да неће,
остања празнину. Истина, по средњевје-
ковну вјеровању, боји се она те празнине
можда јаче него ђаво крета, али омет за
то ћути и не испуњује празнину ничим.
Ћути и трпи.

Торичели је ишао и даље. Он је ошито
чинио живом, која је скоро четрнаест пута
тежа од воде, јер је знао, да ће код живе
стубац морати бити скоро четрнаест пута
нижи.

И доиша кад је узео дужу цијев и налио је живом, претом запушио отворен крај, цијев изврнуо, исправио ју затим у тањир са живом и прет уклонио — жива је истина снала у цијеви али није сасвим; увијек је била високо од прилике око 760 милиметара. Већма није могла снасти, јер јој притисак спољнега ваздуха није дао. То овако бива: На живу у тањир притискује околни ваздух а кроз ову живу иде он и до цијеви у цијеви, те ју горе тјера. Тако је на врло прост и једноставан начин доказао, године 1643, славни Торичели, да у ваздуха има притиска и да он притискује све предмете на земљи па по томе и буде.

Као свака новина, тако и ова, на-
пла је на противнике, на жестоке против-

но и е разлога што једној земљи која није навикла писменој праву, није још час допало да јој се то да. Јапанци су се устали на то гледати, ушлеђ једне конституције са г. Вогишићем, која је била год. 1878. Поред свега њихова ентузијазма за кодификарањем, они су неључили породичко право из свога Законика, бар за сад.

По што је црногорски законик нами-
јењен судијама, који нијесу учили право
на коме факултету, он је донекле морао
имати дидактички карактер. Кад већ Суар-
рец, руководио радова око кодификације
Landrect-a у Пруској мишљао је „е је
желити да закони буду тако израђени,
како ће их моћи разумијевати и они који
нијесу стручњаци“, тада је г. Богитић
принуђен био да сматра ту околност као
неопходну за свој рад.

Да би постигао тај циљ, законодавац је настојао да буде што је могуће више јаснији. Тога ради он је додао законiku читав један дио лудактички (6-ти), у коме он објашњује и доуњује одредбе претходних дијелова. У цијелом дијелу пак, аутор је настојао излажући садржину, да полази од конкретног к апстрактном, од познатог к непознатом. Законикова система, основана на овим ичелима са свим је нова.

Једна од највећих заслуга законодавца црногорског — заврши г. др. Дикел — у томе је што је извео техничке изразе, основале на народњем говору, који су приступачни разумијевању простог народа. Што се тиче језика, једна страни критичар законика тврди да ће Имовински Законик црногорски за дуго остати као углед у легислацији јужних Словена.

Иза овог излагања г. дра Дикела, председник Правничког Друштва Берлинског, др Кох констатирао је да би црногорски законик могао бити Немцима на глед у многоме погледу.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Ц в т и њ е, 4 марта.

У подјебу 26 фебруара, на дан рођења Његова Величанства рускога Цара, Његово Високопреосвештенство Господин Митрополит *Митрофан*, уз припозоћ митрополијског протођакона г. Ф. Радичевића и капелана Л. Лопичића, служио је свету литургију у капели завода Царице Марије (жепскога института) за здравље и „долгоденствије“ Његова Величанства. Служби присуствоваху : господин П. Д. *Вурцел*, секретар први руске легације, господин Јован *Павлович*, министар просвјете, више приватних лица, наставнице и наставници са началницом завода госпођицом *Софијом Мертваго*, све васпитаннице, од којих један двојевахо при служби. Послије „причасног“ господин Митрополит изговори језгровиту поуку васпитаницама, у којој им топлим изразима препоручи да љубе вјеру и науку и да се цијелога свога вијека са захвалиношћу сјећају

пике. Особито пак узружали се приврженици оне „плашње од празнине“, кад се прорачунало, колики је притисак на цијелог човјека или на друге животиње, већ или мање површине.

Прије него што наведемо, колики притисак има човјек да издржи од ваздуха, да видимо, како се даје наћи притисак тај.

Доиста кад ваздух задржи живу у цијеви и не допусти јој, да падне, мора његов притисак бити право толики, колико је и жива тешка. Кад се данас нађе тежина живина, знамо, колики је и притисак ваздушни на неку површину. Да се притисак може навести у свакој прилици, узети се мора неки притисак за јединицу. Обично се узима притисак ваздушни на један квадратан центиметар за јединицу, па према томе рачуна и притисак на сваку другу површину.

Ваздух притискује један квадратан центиметар површине тежином нешто већом од једног килограма, управо тежином 1.0328 килограма. Ово се каже једна атмосфера. Ако рокнемо двије, три, четир атмосфере, то значи, да је притисак на један квадратан центиметар двапут, трипут, четири пута по 1.0328 килограма.

Када знамо дакле, колики је притисак на један квадратни центиметар, лако нам је наћи притисак и на другу коју површину. Прорачунамо ли површину нашега тијела у квадратним центиметрима па онда узмемо толико пута по 1.0328 килограма, то је нам цијелога притиска ваздушнога на наше тијело.

Чисто не смијем да навсдем, колики
герет ваздушни имамо да издржавамо с
дана у дан, и у соби п на пољу, и кад

својих највећих добротвора Њ. Њ. В. В. Цара и Царице, који очински љубе колико нашега Госнодара и његов Дом, толико сву Црну Гору. Красна бесједа Г. Митрополита изаћи ће у цјелини, у новом листу „Просвјети“. После св. литургије било је благодарење, а најпослије госпођица началница примала је честитке у салону заводском.

У сриједу 1 марта одслужен је у капели поменутог завода, такођер на свечан начин парастос блаженопочијеном Цару Александру II. Служби је присуствовао руски министар резидент господин Аргироуполо, који се уочи тога дана повратио из Уциња.

У четвртак 2 марта у истој капели било је благодарење ради успомени ступања на пријестол данашњег сретно владајућег Цара Александра III. При служби, осим господина министра резидента, бјеху пазочна многа одлична лица.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Промет домаћијех производа у Црној Гори.

Никшић, 27 фебруара 1889.

На данашњем пазару биле су разноразне трговини цијене ове:

Волови од 150 кила по ф. 40 до 46. — Краве по ф. 15 до 25. — Брави овци по ф. 2 до 3. — Брави кози исто тако. — Крмад по ф. 1—8. — Сир прости, кило по 30 новчића. — Масло, кило по 70 н. — Скорул, кило по 40 н. — Жито руметиново, кило по 7 н. — Брашно руметиново, кило по 8 н. — Пшеница, кило по 9 н. — Раж, кило по 7 н. — Јечам, кило по 7 н. — Кртола, кило по 2 н. — Дуван у листове, кило по 50 н. — Дуван дограм, кило по 30 н. — Восак, кило по 1 ф. — Меда, кило по 20 новчи.

Јавна благодарност.

Господин војвода Симо Поповић (губернер оцињски.) Имао је доброту упутити овдашњој читаоници неколико комада поучније књиге. — За то му овјем путем имамо израдити срдачну захвалност на његовом племенитом дару.

Вир-Пазар, 1 марта 1889.

УПРАВА ВИРСКЕ ЧИТАОНИЦЕ.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Овд. кан. г. Саву Радоњићу, који је на имендан Њ. Свјетлости Књаза Нављодника изволио обдарити ученике овд. школе са 1 ф. и 50 новчи. а, вр., те се за исти новац узело писаћег материјала за све ученике, за које му како од стране ученика тако и од моје, изјављујем најтоплију благодарност.

Његуши, 2 марта 1889.

Отовић учитељ.

идемо и кад стојимо, јер бете се јако зачудити и на први мах вјеровати нећете.

Па казаћу вам; по пожурни се одмах, да вам кажем, како можемо да издржимо тако велики притисак.

Рачунајмо у средњу руку површину човјечју, један квадратан метар или десет хиљада хвадратних центиметара, онда имамо притисак на наше тијело преко десет хиљада килограма или преко сто метар-центри.

Сто метар-центри! Колики је то грдан притисак на нас сиромаше! Јесте, грдан је то терет али нама баш ни брига! Тако га подносимо, као да га и нема!

Кад је у свијет продрло било, да људско тијело има тако велики терет да издржи, онда се тек дигло и мало и велико, и учено и неучено, и мушко и женско, како да опровргну тврдњу, да ваздух доиста има притиска.

Против Торичелија и његова притиска писале се читаве брошуре, у којима се доказивало и на широко и на дугачко, да у ваздуху не може бити притиска, јер би сви људи страдали под њим; од човјека би морала бити потага под опозитним притиском! Неки су наводили и мање животиње, које никако не могу терета издржати. Па гдје је још оно, кад човјак или птица да каква стане само на једну ногу? Зар оне танке ноге ситних птица да издрже терет од неке метар-центе! Не! Не може бити! И опет не може бити!

То су наводили и тако су доказивали, да нема у ваздуху притиска, баш и ученици а да и не спомињемо оне богослове средњовјековне, којима је свака новина у природним наукама била неки нападај на

ИЗ КАНЦ. В. СУДА.

Према достави Окружног Суда Никшићког од 8. Фебруара тек. год. број 273. Димитрије Грбовић трговац из Никшића, потпао је под стесненост због презадужености, с тога се позивају сви његови дужитељи из унутрашњости и са стране, да се пријаве пред Окружним Судом Никшићким, са својим тражбинама, било лично било преко својих опуномоћника до 1. Априла тек. год. Овога дана почеће се распродаја његовог имања и диоба међу дужитељима свега његовог што се може по закону продати.

Свако неоправдано задоцнење биће на штету дужитеља.

Цетинје, 14. Фебр. 1889.

Врој 508.

НОВЕ КЊИГЕ.

Познати и непознати свијетови, чудновата путовања Жила Вернова, „Јужна звијезда или Дијамантска земља“, илустрирано издање ове године са више слика ф. 1.

„Бисер и драго камење“, на украшење дјечије душе и срца II. издање 12 новчи.

БУХАЧ, како треба сјати и њивити бухачу траву. Написао II. Л. Бијангину. II. издање, са једном практичном таблицом. Цијена 55 новчи.

Карта краљевине Србије, за свакога а нарочито за основне школе од Београда 20 н.

Карта Балканског полуострва од Београда 60 н.

Мала српска граматика за народне школе од Јов. Павловића 20 н.

Српска граматика за средње школе од проф. Вл. Вујића 55 н.

Српска читанка за ниже гимназије књига прва и друга од Ј. Живановића по 90 н.

Мали забавник. Уређује Ст. П. Видаковић. У Биограду. Изази сваке недјеље. Свака свеска за себе по 10 н.

Слика из сеоског живота, од Ј. Веселиновића 50 н.

Пријекни лијек. Шаљива игра од М. Калића 20 н.

Почини разговор за народне економије, пријевод Светозара Шахрајина-Коневина, свеска 20. 10 н.

Словенски буквар 15 н.

О ПОЗНАВАЊУ змље за ратаре. Задужб. Коњовићева, св. 19. Од М. Петровића 10 н.

ПЈАНСТВО, за ар. д. К. њев. задужб. свеска 18. Од Дра. М. Јован. Батуца 10 н.

ПУМАРЕВА ПЕРКА. Припој. на руској ивота од С. В. Поповића 85 н.

ШАЛА и ЛАКРИЈА. Књига за оне којима се мило сјатијати. Горба I. 50 н.

КЕСАРОША. Што више школованих то мање апшених. Од Тас. Ј. М. 50 н.

ЦРН ДАНИ. Криминална приповијетка од М. А. Ракићовића 75 н.

ВЈЕРУЈТЕ У БОГА. Криминална новела од Ј. Д. Х. Тенча 75 н.

Цетинје, 1 марта 1889.

Књижара
М. ИВАНИШЕВИЋА.

Бога и његово божанско биће. Они нијесу мислили, да се баш продирањем у тајне природне диже величина и савршенство највећег бића у свијету!

Као што су онда били људи противни притиску ваздушног или бар сумњали у њега, тако и данас не можемо на први поглед сложити се да ваздух тако јако притискује. Међутим, ако хоћемо даље и поближе да прегледамо, из каквих се дјелова састоји човјек, видјећемо, да је човјек кадар издржати и јачи притисак.

Човјек има костију, има тврдих костију. Кад узмемо само један квадратан центиметар и притисак на њега од једнога, рецимо у цијеломе броју, килограма. Па шта је то? Та кост би одржала и већи притисак!

У њему има меса, па како да њега не прегњечи ваздух? Треба да имамо на уму, да у месо долази много течности, а течност је кадар издржати врло велики притисак па да се ни најмање не сабије, да ни најмање не подлегне великом притиску!

Поред чврстих костију, поред меса, у којем је течности, имамо у тијелу још течних а и ваздушних тијела. Других тијела не може бити.

Да течности издрже јак притисак, споменућу мало час, исто тако издрже и ваздушна тијела, особито, ако се доста сабију. Кад се ваздушно тијело сабије, даје већи отпор притиску свакоме на и ваздушном.

(Свршиће се.)

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

ПРОСВЈЕТА

ЛИСТ ЗА ЦРКВУ И ШКОЛУ.

Потреба је Митрополији Црногорској као и Министарству Просвјете и свештенству и учитељству нашем, да имају у земљи свој лист.

Радња на црквено-просвјетном пољу развија се и код нас сваки даном све више, па да би се одржала у тој радњи потребна веза између врховних органа црквено-просвјетне управе и њихових подчињених трудбеника, нужно је да се има један јавни лист, преко којег би се сазнавало и памтило, шта се у цијелом обиму цркве и школе код нас ради.

У другим земљама, гдје је радња цркве и школе јаче развијена, гдје свештенство и учитељство располаже издашним снагама и средствима, а можда има и своје засебне интересе, издају се и засебни листови за сваку од поменутих управних власти као за и сваки ред поменутијех трудбеника.

Код нас то није од потребе: прво за то, што радња на црквено-просвјетном пољу код нас још није толико разграната, да би се по потреби подјеле рада морала дијелити и раздвајати једна од друге; друго за то, што наша црква и школа, наше свештенство и учитељство, имају исти задатак, а немају никаквих засебних интереса.

Код нас су црква и школа узхваћене испод руке и раде напоредо и сложено на религиозно-моралном снажењу и просвјетно-културном напретку народа: прва словом Божјим и хришћанским истинама помоћу свештенства, друга васпитањем и наставом у корисним знањима помоћу учитељства. Једна другу кријепи и подупиру, и тако обје лакше и потпуније постизавају заједничку своју цијелу.

Код нас треба тако и да остане, а томе ће, осим осталог, много припомаћи и један јавни лист за цркву и школу, лист који ће бити као жива спојна те ће у заједничко коло снајати све што код нас ради на пространом пољу цркве и школе: и врховне црквено-просвјетне власти и њима подчињене органе, и цркву и школу, и свештенство и учитељство.

Да ће такав лист, ваљано и пажљиво уређивац, добро доћи цијелој пашој земљи и народу, ласно је увидјети већ по томе, што је свака радња, која служи правим интересима цркве и школе, вазда добро дошла земљи и народу. А осим тога, кад такав лист излази, остале власти у земљи, као и народ сам, имају прилику, не само да сазнају шта им раде трудбеници на црквено-просвјетном пољу, него и да боље мотре и пазе на то.

Из свијех тијех разлога одлучило је књ. Министарство Просвјете, у споразуму и договору са Митрополијом Црногорском, а по Највишем одобрењу Његовога Височанства Књаза, да издаје лист под горњим насловом. Уређивање тога листа повјерено је потписаној канцеларији.

„Просвјета“ ће бити службени лист Митрополије Црногорске и књ. Министарства Просвјете, а биће подијељен на двоје: на службени дио, у којем ће се доносити закони, наредбе, правила, упутства, расписи и у опште сва званична саопштења Митрополије Црногорске и књ. Министарства Просвјете; и на неслужбени дио, који ће доносити поучне, популарно писане чланке из свијих струка просвјете, нарочито пак из предмета, који се тичу цркве и религиозног морала, школе, наставе и васпитања. При том ће се особито пазити, да се вазда на уму имају наше домаће прилике и да се у претрес узимљу питања, која за нас у Црној Гори имају свакидневни живи интерес.

И ако ће „Просвјета“ бити службени лист Митрополије Црногорске и књ. Министарства Просвјете, не ће то нимало сметати нашим свештеницима и учитељима, да у интересу цркве и школе, а у оквиру програма овога листа, са својим мислима и приједлозима у овоме листу на сриједу ступе. На против, слободно и независно претресање тако животних питања као што их обухвата црква и школа, кад је вазда руковођено чином и свијетлом сврхом а при том задржавано у границама пристојне и објективне расправе, само може знатно послужити жељеном пречишћавању и објашњавању оних питања. За то ће нам вазда добро доћи свака тако удешена радња од наших свештеника и учитеља.

„Просвјета“ ће излазити у облику књиге од 2 до 3 табака крајем свакога мјесеца, а стаје:

За Црну Гору за читаву годину 2 ф. а. в.

за по године 1 „ „ „

Изван Црне Горе за читаву годину 3 „ „ „

за четир мјесеца 1 „ „ „

Свеска I, II. и III., за мјесеце Јануар, Фебруар и Март ов. г., изићи ће крајем Марта мјесеца, а остале ће свеске излазити редом на измаку свакога мјесеца.

Претплата се шаље из Црне Горе управо на потписану канцеларију а из Иностранства на г. Петра Рамадановића у Котору. У Србији прима претплату књижарица В. Валовића.

Нужно је да претплата стигне до 20. Марта ов. г., да би се тачно знало, у колико ће се комада „Просвјета“ штампати.

Молимо српске и хрватске листове, да овај оглас бар у изводу саопште.

Цетинје, 20. Фебруара 1889.

Уредник:

Канцеларија
МИНИСТАРСТВА ПРОСВЈЕТЕ
и ЦРКВЕНИХ ДЈЕЛА.

